

En garanti för tidiga insatser i skolan - Att förebygga i arbetet med att läsa, skriva och räkna i förskolan

Språkförskolekonferensen
16-17 september 2021
Marika Habbe, leg. logoped
Mia Walther, rådgivare

Våra verksamheter

Specialskolor

- Regionala skolor**
Östergötlands, Östsvenskans, Jönköpings, Blekinge och Kristianstadsregionerna. Elever som är övriga eller har behov av stöd i skolan. Se uppdragsområde på kartan.
- Årsklassskolan**
Elever som är övriga eller har behov av stöd i skolan. Se uppdragsområde på kartan.
- Eleviskolan**
Elever med språkstörning och grafiska funktionssvårigheter. Tar emot elever från hela landet.
- Hjälpskolan**
Elever som är övriga eller har behov av stöd i skolan. Tar emot elever från hela landet.

LÄSA · SKRIVA · RÄKNA
en garanti för tidiga stödinsatser

[SPSMs webbsida med information om garantin](#)

En åtgärdsgaranti i förskoleklass och i lågstadiet

läsa skriva räkna - garanti

- **Syftet** är att uppmärksamma elever som är i behov av stöd i sitt lärande och att stödinsatser i svenska, svenska som andraspråk och matematik ska sättas in tidigt.
- Står i skollagen och trädde i kraft den 1 juli 2019.
- Huvudmannen ansvarar för att det finns organisatoriska och ekonomiska förutsättningar för att garantin ska kunna uppfyllas.
- **Målet** är att fler elever ska nå en fullständig utbildning

---

Garantin ska resultera i att

- elever som är i behov extra anpassningar och särskilt stöd blir identifierade
- elever som behöver extra utmaningar blir identifierade
- öka likvärdigheten i de stödinsatser som sätts in
- tidiga och relevanta stödinsatser sätts in
- stödja en likvärdig och rättvis bedömning
- att informationen förs över till nya lärare

[Skollagen kap. 3. §§ 5-12](#)

Obligatoriska material

- Kartläggning i förskoleklass obligatoriskt 1 juli 2019
- Bedömningsstöd i årskurs 1-3 (4 i Specialskolan) obligatoriskt ht och vt åk 1
- Nationella prov i årskurs 3 (4 i Specialskolan)

Samråd med personal med specialpedagogisk kompetens

Vid – indikation eller befara – ska ansvarig förskollärare eller lärare samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid

1. en särskild bedömning
2. planering av stödsatser utifrån den särskilda bedömningen
3. uppföljning av stödsatserna

[Skollagen kap. 3, §§ 4, 4a, 4b](#)

Garantin är uppfylld när dessa moment är utförda:

Elevers egen röst!

Förmågor i kunskapskraven

Ta in och använda information

Planera, organisera och genomföra arbetet

Berätta, beskriva och utvärdera

Läsa, skriva och dokumentera

Fråga, resonera dra slutsatser

Inspiration av Boel Forsell leg logoped Stockholm 2020-02-06 13

Färdigheter i förskoleklass

- Berätta och beskriva sammanhängande, förstå en instruktion
- Lyssna och samtala, intresse för högläsning, delta i samtal, återge ett händelseförlopp
- Kommunicera med symboler och bokstäver, intresse för bokstäver, skriva och läsa sitt namn, ordbilder
- Urskilja ord och språkjud, dela upp meningar i ord, dela upp ljud i delar, koppla ljud/ bokstav, urskilja första språkjud

14

Visa nyfikenhet och intresse för, samt kommunicera och resonera om:

- Mönster – följa, fortsätta, kommunicera
- Tärrningsspel – uppfatta antal, addera, uppskatta
- Mätning – uppskattning, problemlösning
- Rumsuppfattning, lägesbegrepp, tid

15

Färdigheter i åk 1-3

Nationellt prov i årskurs 3 (åk 4 i specialskolan)

Våren i åk 1-3

Ord	är	ett	och
en	äpple	ser	
träsk	Teo	Tanja	

Teo och Tanja

Teo och Tanja är ute och leker. Då ser de ett träd med äpplen. Oj! Ett äpple ramlar ner på Teo. Tanja tar upp äpplet och biter i det. Då hittar en liten larv ut ur äpplet.

- Nu ska vi leka, sa pappa en kväll. Vi leker gömma nyckel. En av oss gömmer en nyckel, sa han. Sedan får de andra fråga: Fågeln, fisk eller mittenollan? Är nyckeln högre än min näsa är det fågel. Är den lägre än min näsa är det fisk. Och allting annat är mittenollan. Om någon av oss kommer nära nyckeln, så måste den som har gömt nyckeln säga att det brånar.

Våren i åk 1-3

1. Vilken skillnad mellan 100 och 1000?

1000 är tio gånger så stort som 100.

2. Rita ett 1000 på ett rättningslinje.

1000

3. Vilken skillnad mellan 100 och 1000?

1000 är tio gånger så stort som 100.

4. Rita ett 1000 på ett rättningslinje.

1000

5. Skriv talet som saknas.

a) $2 + \dots = 5$ b) $2 + 1 = \dots$
 c) $9 + 3 = \dots$ d) $\dots + 4 = 8$

6. Skriv talet som saknas.

a) $12 - 4 = \dots$ b) $8 - 6 = \dots$
 c) $25 - \dots = \dots$ d) $16 - 7 = \dots$

Antar har 100 kronor. Peter har 100 kronor. Sammanlagt har de 200 kronor. Hur mycket har Peter?

Paus

30 minuter

Hur kan ni förebygga på bästa sätt i förskolan?

- Leka och dramatisera rollekar med föremål eller dockor
- Benämna begrepp i kontexter nära barnets vardag
- Nivå 1, 2, 3-ord med bilder (ordkarta, vendiagram, kategorier, morfologi)
- Högläsning och boksamtal (lyssna berätta samtala)
- Språklig och fonologisk medvetenhet (rim, ramsor, sånger)
- Bokstäver och symboler
- Ordbilder – avlastar arbetsminnet vid senare läsning

Förutom att ge visuellt stöd, tydliga instruktioner, avskalad fysisk lärmiljö, förståelse, struktur, rutiner.

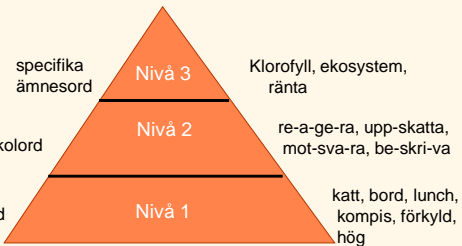

---

specifika ämnesord   **Nivå 3**   Klorofyll, ekosystem, ränta

skolord   **Nivå 2**   re-a-ge-ra, upp-skatta, mot-sva-ra, be-skri-va

vardagsord   **Nivå 1**   katt, bord, lunch, kompis, förkyld, hög

---

24

Arbeta med matematiken- varierat

- Antal och symboler + = 3-1 6x10=60
- Laborativt material – tallinjen!
- Mönster, vad och varför – upprepningar (addition=multiplikation)
- Problemlösning - beskriva på "sitt" sätt – rita, visa eller tala (använd utemiljön – mäta, räkna, begrepp, rumsuppfattning, perception)
- Digitala uppgifter- arbeta en stund med iPad eller dator

26

27

Uppföljning

Uppföljning av stödinsatserna - i slutet av förskoleklassen och lågstadiet

Har det vi gjort varit effektivt för elevens lärande?

NA-prov

Resultaten av uppföljningen ges till mottagande lärare

29

Språkstörning och dyslexi

- Språkstörning (DLD) och dyslexi är två olika funktionsnedsättningar som ofta förekommer samtidigt. (Adlof 2020, Kalnak & Sahlen, 2020 mfl)
- Eftersom språkstörning och dyslexi så ofta samförekommer bör alla skolbarn med lässvårigheter genomgå en noggrann språklig bedömning (Adlof, 2020, Snowling, 2020)
- De elever som har *både* DLD och dyslexi har de största svårigheterna inom vardera område (Adlof, 2020)
- Gapet mellan läsförmågan hos elever med DLD+ dyslexi och elever med typisk läsutveckling, ökar ju äldre de blir trots att eleverna går i språkklass/specialskola (Kalnak, 2020)

Forskningsstudie: DLD och läs- och skrivutveckling - Datorbaserad intensiv lästräning med Grapholearn

- Bygger på phonicsmetoden - kopplingen mellan ljud och bokstav
- Installeras på lärplatta el dator
- Övningarna anpassas automatiskt till det steg i läsutvecklingen som varje elev befinner sig på.
- Har visat en positiv effekt på avkodningen i ett flertal studier av typiskt utvecklade barn, barn med Downs syndrom och barn med hörselnedsättning. <https://info.grapholearn.com/>

Tack för oss!

Vid eventuella frågor kontakta oss gärna via mejl.
marika.habbe@spsm.se
mia.walther@spsm.se

33

Stöd SPSM

[Arbeta med språkstörning i förskola och skola](#)
[Studiepaket språkstörning](#)
[Studiepaket läs- och skrivsvårigheter](#)
[Stödmaterial matematiksvårigheter](#)
[Specialpedagogiskt stöd](#)
[Läsa skriva räkna-en garanti för tidiga insatser](#)
[Hitta läromedel](#)
[Ansöka om statsbidrag](#) prioriterat 2022 - LSR

34
